

„KÖZÖSSÉG” – AZ ÚJSZÖVETSÉGBEN

1. A kérdés jelentősége

A *Malkut Jahve*, azaz görög nyelven a „basileia tou theou” szó szerint magyar fordításban „az Isten Királysága” semmiképpen sem jelenti Isten uralkodását, hanem Isten közösségét jelenti. Mégpedig háromféle értelemben: Isten közösségét Önmagában, azaz a Szentháromságot. Továbbá Isten közösségét azokkal, akik hajlandók magukévá tenni az Atya akaratát. Isten ezen a második értelemben vett közössége jelenti egyfelől ennek eme aionbeli formáját, az Egyházat; másfelől pedig jelenti az üdvözültek eme aionon túli találkozását a szentháromságos Istennel, azaz a „Mennyországot”. Mindezeket a megállapításokat fölvezolja a KIO 119: „Jézus basileia-fogalma” és kellő alapossággal kétségtelenné teszi „az Isten országa rajtatok fordul” c. tanulmány.

Az Újszövetség tükrében nézve a kérdést, megállapíthatjuk, hogy az Ósegyház megértette a „basileia tou theou” kifejezésben rejlő jézusi jelentéstartalmat, de magát a kifejezést csak kevésbé érezte alkalmasnak az abban rejlő jézusi jelentéstartalom hordozására. Szemléletesen tükrözi ezt az alábbi táblázat:

<i>Az ÚSz könyvei</i>	<i>Ország = basileia</i>	<i>Egyház = ekklésié</i>	<i>Közösség = koinónia</i>	<i>Szövetség = diathéké</i>
Mt	50	2	-	1
Mk	14	-	-	1
Lk	40	-	-	2
Jn	5	-	-	-
Csel	7	23	1	2
Pál 13 levele	15 =24	66 =91	15 =15	8 =26
Zsidó levél	2	2	1	16
Kat. levelek	2	3	4	-
Jelenések	9	19	-	1
	144	115	19	31

A táblázat önmagáért beszél. Míg a szinoptikusoknál 104 esetben szerepel a „basileia” szó, a többi 24 könyvben összesen csupán 40 ízben. Külön kiemeljük, hogy Pálnál és a páli függőségű Cs- és Zs-ben összesen 24 ízben; azaz ugyanolyan gyakorisággal, mint a többi 9 könyvben. Arra is fel kell hívnunk a figyelmet, hogy a Lukács-evangélium e tekintetben nem mutat páli függőséget, hanem meghatározza azt a jézusi szóhasználat: míg az evangéliumának írásakor 40 ízben kerül elő a „basileia” szó, addig a Cs-ben található összesen 7 előfordulás világosan mutatja a Pünkösöd után fogynak induló szóhasználatot.

Kiáltó ellentétet mutat mindezzel szemben az „ekklésié” használata. Míg a szinoptikusoknál (Máténál) mindössze 2 ízben találkozunk e szóval, addig a többi 24 könyvben 113 alkalommal. Ezt a szót, illetőleg az ennek megfelelő zsidó „kahal” kifejezést az Ósegyház tehát alkalmasabbnak érezte a Jézustól létrehozott szociológiai alakulat megjelölésére. Ez a szó az Ószövetségben a „Jahve tiszteletére egybegyülekezettek” jelenti, s az ősegyház inkább érezte magát ennek, mint „királyságnak”. Ismét külön kiemelendőnek tartom, hogy Pálnál és a páli függőségű írásokban 91 ízben találkozunk szavunkkal, míg a többi 12 könyvben csak 22 ízben. Ez az aránytalanság egyértelműen mutatja, hogy az „ekklésié” szó

főleg Szent Pál írásain keresztül válhatott a jézusi „Isten Országa” tartalom lefegadottabb ősegyházi megjelölésévé, kifejezésbeli helyettesítőjévé.

A „diathéké” szóval a szinoptikusoknál mindössze 4 ízben találkozunk, a többi könyvekben viszont 27 alkalommal. Ebből 26 előfordulás Pálra és a páli függőségű írásokra esik, de oly módon, hogy a Zsid. egymagában 16 ízben használja szavunkat. Ennek az ószövetségi hagyományban gyökerező és Jézustól a szövetségkötő lakomán használt kifejezésnek legfőbb népszerűsítője tehát nem maga Pál, hanem legtehetségesebbnek bizonyuló író-tanítványa.

Végezetül fordítsuk figyelmünket az etimológiailag is „közösség” jelentésű „koinónia” szóra. Jézus nem használja még: a szinoptikusoknál teljesen hiányzik. A többi 24 könyvben összesen 19 ízben fordul elő. Olyan kifejezéssel állunk tehát itt szemben, amely jézusi hagyomány nélkül jelöli a Jézustól létrehozott szociológiai alakulatot. Ismét külön figyelmet érdemel, hogy a 19 előfordulásból 15 Pálra, illetőleg a páli függőségű írásokra esik. Míg az „ekklésié” szóval kapcsolatban a Cs 23 előfordulása alapján gondolhatunk arra, hogy az Ősegyház már Pál működése előtt is reátalált e szóra, addig a „koinónia” esetében ilyen előfeltevéssel nem élhetünk. A 15 előfordulásból ugyanis csak 1-1 esik a Cs-re ill. a Zs-re, a többi 13 előfordulást páli levelekben találjuk. Ennek alapján joggal következtethetünk arra, hogy a „koinónia” szót a Jézustól létrehozott szociológiai alakulat jelölésére Szent Pál lényeglátó zsenijének köszönhetjük. Tőle vehette át közel fél századdal később János, aki első levelében 4 ízben is használja e sajátosan pálinak tekinthető kifejezést.

Föl kell tennünk a kérdést: *minden előkészítő hagyomány nélkül jutott-e Pál a „koinónia” kifejezéshez?* Nem-mel kell válaszolnunk. Maga Jézus adta az első indítást ehhez Pálnak. Mégpedig egy olyan kérdésben, amely igen nagy fontosságú a „pogányok apostola” számára. Az ószövetségi törvény tökéletesítése során ugyanis Jézus forradalmi fordulattal hozta kortársai tudomására, hogy lényegbevágó különbséget lát a mózesi törvények erkölcsi és vallási előírásai között. Jézussal ellentétben a mózesi törvény az Istenhez való hűség kérdésének tekintette egyfelől az embernek ember-volta folytán átadott, tehát az emberi természetbe beleírt erkölcsi törvények teljesítését, másfelől mindazokat a kultikus törvényeket, amelyek teljesítésének az volt a célja, hogy Ábrahám ivadékait elkülönítse a környező pogány népektől. Akik eme speciálisan vallási, kultikus előírások ellen vétettek, azok valaminő módon érintkezésbe kerültek a pogányokkal, „közösek” lettek velük – ószövetségi szemlélet szerint. Ezt jelöli a Septuaginta „koinos” szava. Jézus forradalmi fordulata abban áll, hogy megtette azt a kortársait fölháborító, hallatlan súlyú kijelentést, hogy a kultikus törvények megsértése nem teszi „koinos”-szá, azaz a bűnös pogányokkal közössé, tehát bűnössé az embert. *Csak az erkölcsi törvény megsértése a bűn; csak az teszi bűnössé, „koinos”-szá az embert.* Kopernikuszi fordulat volt ez Jézus részéről. Ennek a jézusi fordulatnak későbbi hullámveréséből adódott a korai Egyház nagy belső válsága, amely a jeruzsálemi zsinat létrejövésében realizálódott.

Jézus tette meg az első lépést. Ezt az első lépést így fogalmazhatjuk meg: *zsidónak pogánnyal érintkezésbe kerülni – nem bűn.* Pál tette meg a következő lépést: *zsidónak és pogánnyal egymással érintkezésbe kerülni – erény.* Mindez a „koinos” jelentésbeli változására vonatkozik, s ebből a szempontból ezt a második lépést is kopernikuszi fordulatnak kell minősítenünk. Jézus ugyanis egy pejoratív erkölcsi tartalmú szónak a jelentéskörét beszűkítette az erkölcsi törvényre. Pál viszont e pejoratív jelentésű szónak a lehető legpozitívabb jelentést tartalmat kölcsönözte: jelentését azonossá tette a jézusi „Malkut Jahve” jelentésével. Erre a kopernikuszi fordulatra csak az a Pál lehetett képes, aki az Ősegyházban a leghatározottabb képviselője volt a jézusi forradalmi fordulatnak. Csak az a Pál lehetett képes erre, aki a Krisztus-esemény egyik döntő jelentőségű tartalmának tekintette, hogy Mózes kultikus törvényei hatályukat veszítik.

2. Jézus forradalmi jelentésváltoztatása

Mivel nem kis jelentőségű dolgról van szó, ezért látszik érdemesnek tanulmány tárgyává tenni a „koinos” szócsalád újszövetségi előfordulásait. Ezeket az előfordulásokat két csoportba osztjuk. Az első csoportba kerülnek azok, amelyek a jézusi fordulatot tükrözik. A második csoportba pedig azok, amelyek a páli fordulata hordozói. Az alábbiakban felsoroljuk a szócsalád tagjait, megadjuk előfordulásuk számát, különválasztva a jézusi és a páli jelentés szerint.

<i>A koinos-szócsalád</i>	<i>jézusi</i>	<i>páli</i>	<i>összes</i>
koinos = közös	10	4	=14
koinoun = közössé tenni	12	0	=12
koinóein = közösségbe kerülni	0	8	= 8
koinonikon einai = közösségbe ker.	0	1	= 1
koinónos = közös, társ	0	10	=10
koinónia = közösség	0	19	=19
süggkoinónos = közös, társ	0	4	= 4
süggkoinounein = közösségben lenni	0	3	= 3
	22	49	=71

A 22 jézusi jelentésű előfordulásból 11 Máté és Márk evangéliumára esik, Pál háromszor használja, a páli függőségű Cs öt, Zs két ízben, s még egy ízben találkozunk vele a Jelenések könyvében.

A Mt és Mk evangéliumok – javarészt Jézus ajkán szereplő (Mk 7,15.15.18.20.23; Mt 15,14.11.18.20) – helyeinek, valamint a Cs helyeinek (Cs 10, 14.15.28; 11,8) feldolgozását megtaláljuk egy másik írásban: „Jézus és a rituális tisztaság” cím alatt. Az ezeken felüli helyek is amellet tanúskodnak, hogy csak az erkölcsi törvény áthágása teszi „közössé” az embert: beszennyeződhetünk, de a mózesi törvény által tiltott vér megivása nem szennyez be; éppen ellenkezőleg: a Krisztus vére, a „szövetség vére” megtisztítja az embert (Zs 9,13; 10,29). Aki erkölcsi értelemben „közös”, az nincsen beírva az Élet könyvébe, és csak az ilyen nem léphet be a mennyből leereszkedő Városba (Jel 21,27). E jézusi forradalmi fordulatot az Ósegyházban Pál értette meg a legteljesebben. Ennek bizonyosságául álljon itt zárójelként az ő szava. Idézendő mondatának első fele mutatja azt a világosságot, amelyet Krisztustól kapott: „Tudom, és meg vagyok győződve az Úr Jézusban, hogy semmi sem tisztátalan (koinos) önmagában”. A mondat másik fele pedig mutatja azt a tudatot, amelyben élt ő is, amíg a jézusi látás fel nem szabadította: „... hanem csak ha valaki valamit tisztátalannak (koinos) tart, annak a számára tisztátalan (koinos) az” (R 14,14). Ez a tökéletes Jézus-megértés tette lehetővé Pál számára a második kopernikuszi fordulat megteremtését szavunk, szócsaládunk jelentéstartalmában.

3. Pál forradalmi jelentésváltoztatása

Szócsaládunk páli jelentésben összesen 49 ízben fordul elő az ÚSz-ben. Vessünk egy pillantást ezek előfordulási helyeire. Negatív – koinóniát kizáró – értelemben egy ízben találkozunk vele Jézus ajkán, Máténál (Mt 23,30). Harmincszor találkozunk velük a páli levelekben (G: 2, IK: 6; 2K: 6; R: 4; E: 1; F: 6; Fm: 2; 1Ti:2; T:1), tehát a 13 levélből csak kilencben szerepel. A páli függőségű írásokban (L: 1; Cs: 3; Zs: 3) összesen hétszer fordul elő. A többi tizenegy előfordulás széles szórást mutat. Hét ízben találjuk Jánosnál (1J: 4; 2J: 1; Jel: 2). A fennmaradó négy előfordulás az 1Pét (2), a 2Pét (1); Jud (1) levelekben található.

Pál alkotja meg tehát e szócsalád nem-kultikus, hanem kizárólag erkölcsi jelentéstartalmát, s tőle veszik át az ÚSz többi írói; közvetlen tanítványai is, és – etekintetben – közvetett tanítványai is.

E szócsalád részletes analízise, és ennek táblázatba foglalása során reátaláltunk szintézisünk rendező szempontjaira. Az alábbiakban eme szempontok alapján bontjuk ki e 49 előfordulás gondolatait tartalmait.

4. Kik között van közösség?

A 49 előfordulás több mint 60 vonatkozásról adott tájékoztatást. Ezeknek egyike sem számol be merőben kultikus jellegű közösségvállalásról, hanem mindegyikük szélesebb alapú a merő kultikusnál. Az egész vonatkozás-csomag négy szempont szerint bizonyult rendezhetőnek.

- a. merőben evilág-szintű közösségvállalások,
- b. Sátán Országá-szintű közösségvállalások,
- c. Isten Országá-szintű közösségvállalások,
- d. a Sátán és Isten országok közötti vonatkozások elutasításai.

4.1. Evilági ország-szintű közösségvállalások

Merőben evilági ország-szintű közösségvállalást jelent az, hogy a megtestesülés következtében Jézus ugyanúgy testtel és vérral rendelkező emberként élt körünkben, ahogyan minden egyes testvére; Jézus ugyanis az embereket „nem szégyelli testvéreinek nevezni, kiknek üdvösségéért szenvedett: Íme én és a gyermekek, akiket nekem adott Isten, mivelhogy a gyermekek *közösek voltak egymással* a test és vér tekintetében, Ő is hasonlóképpen *részeseedett* ugyanezek szempontjából ...” (Zs 2,11-4). Azért mondjuk ezt merőben evilági szintűnek, mert ez a hely csak annyit mond, hogy Jézus is valóságos hús-vér ember volt, ahogyan bármely ember.

Ugyancsak ebbe a csoportba kívánkozik egy foglalkozásbeli közösség is, amely a Galileai-tengeren jött létre három halász között: „Jakab és János, Zebedeus fiai – társai voltak Simonnak” (Lk 5,10) a halfogásban.

E két merőben evilági-szintű közösségvállalás semmiképpen sem kis jelentőségű azért az Isten Országá-szintű közösségvállalás szempontjából. Jézus megtestesülésének és e három fiatal halász munkatárs-voltának nagyon fontos szerep jutott a *Malkut Jahve = KOINÓNIA* kibontakozásában. Ha Jézus nem vállalja ezt a merőben evilági ország-szintű közösséget velük, ha Jézus találkozása Andrással és Jánossal nem vonja maga után szaktársaik-édes-testvéreik (Simon és Jakab) csatlakozását – nincs Malkut Jahve. Egyébként e két alapszintű szálon fordul minden magasabb szintű koinónia. Ezekre és az ilyenféle alapokra épülnek reá a földrajzi leírhatásokat transzcendáló jellegű „országok”, az isteni illetőleg sátáni közösségek.

4.2. Sátán Országá-szintű közösségvállalások

Ilyen jellegű közösség áll fenn a prófétagyilkos-ivadék farizeusok között (Mt 23,30), akik elsődlegesen okozták Jézus vesztét, és egyúttal a Jézus nyomába szegődő próféták vesztét is. Ez a Sátáni Ország nem korlátozódik Zsidóföldre, kiterjed azon túlra is. Korintusban azok, „akik esznek a bálványok áldozati lakomáiból, közösségbe kerülnek a bálványok oltáraival” (1K 10,18). Pál nem akarja, hogy korintusi gyermekei ilyen közösséget vállaljanak: „Nem akarom, hogy közösségbe kerüljétek a bálványokkal. Nem ihatjátok az Úr

kelyhét és a bálványok kelyhét is. Nem részesedhettek az Úr asztalában és a bálványok asztalában is.” (1K 10,20). Ez a páli nyilatkozat nemcsak ide tartozik, hanem az Országok közötti vonatkozások elutasításai közé is.

4.3. Isten Országa-szintű közösségvállalások

Nagyjából ötven ilyen vonatkozásra találunk anyagunkban. Ez a vonatkozás-csomag két nagy egységre bomlik: „Isten és Ember” vonatkozásaira, illatőleg „Ember és Ember” vonatkozásaira. Lássuk őket sorjában.

4.3.1. Közösség Isten és ember között

A Fiú megtestesülésének következtében tudatosodhatott a 2Pét szerzőjében, hogy a teremtmény-embernek lehetősége támadt arra, hogy birtokába jusson a Teremtő-Isten természetének-léttartalmának. Isten igen nagy adományokban részesíti az embert abból a célból „hogy ezek révén közösségbe kerüljenek az isteni természettel” – írja a szerző olvasóinak (2 Pét 1, 4). A léttartalmi (természet!) közösség-azonosság Isten és ember között Jánosnál már mint Isten és ember közössége szerepel: „közösségben vagyunk Vele”; Vele, azaz azzal „az Istennel, aki a Világosság” (1J 1,6).

Ez a közönségünk Istennel – *egy isteni közösséggel való közösségbe kerülést jelent.* „Amit láttunk – írja János pár verssel korábban – és hallottunk, azt hirdetjük nektek is: közösségben vagyunk az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal; ... ezeket írjuk nektek, hogy az Örömeitek teljes legyen” (1J 1,3-4). Ugyanerről ír Pál is a korintusiaknak: „Hűséges az Isten, aki meghívott titeket az ő Fiának, Krisztusnak, a mi Urunknak közösségébe” (1K 1,9). Van ebben az isteni közösségben még egy Harmadik is. Ezért Pál így zárja a korintusiakhoz írt második levelét: „... a Szent Lélek közössége (legyen) mindannyitokkal” (2K 13,13). A kedvelt filippiek egyházát is „a Lélek közösségének” (F 2,1) tekinti.

Az eddig vizsgált hat helyen felül még nyolc alkalommal esik szó Isten és Ember közösségéről, de ezeken a helyeken mindig Krisztus képviseli az Istent; nyilvánvalóan azért, mert Ő vállalta el velünk az alap-szintű közösséget – emberré válásával. Ez a Krisztus közösségben van részint egyes (Jézushoz tartozó, keresztény) személyekkel, részint ugyanilyen jellegű csoportokkal.

Kik ezek a személyek? Péter, Pál és Filemon. Péter, „Krisztus szenvedéseinek a tanúja, egyúttal az eljövendő és nyilvánvalóvá váló (krisztusi) dicsőségnek is részese (1Pét 5,1). Ami pedig Pált illeti, azt írja önmagáról a korintusiaknak, hogy „mindent megteszek az evangéliumért, hogy Vele (Krisztussal) közösségbe kerüljek” (1K 9,23). A filippieknek pedig arról számol be, hogy „mindent szemétnek tekintek ..., hogy megismerjem Őt, feltámasztásának erejét és a szenvedéseiben való közösségvállalást” (F 3,8-10). Ami végül Filemont illeti, Pál ismeri Filemon szeretét és hitét az Úr Jézus iránt, és azt kívánja neki, hogy ennek „a hitnek a közössége legyen benne hatékony” (Fm 6).

Kik ezek a csoportok? A korintusi keresztények és az 1Pét címzettjeiként a kisázsiai keresztények. Pál ezzel biztatja a korintusiakat: „Ahogyan bőségesek a Krisztus értünk vállalt szenvedései, ugyanúgy Krisztus által bőséges a vigasztalásunk is... és szilárd a reményünk rátok vonatkozóan, hogy amiként közösségben vagytok a szenvedést illetően, úgy a vigasztalást illetően is (2K 1,5.7). Nemcsak szenvedés és vigasztalás hozza őket közösségbe Krisztussal, hanem részvételük az új szövetség kultuszában is: „Az áldás kelyhe, amelyet megáldunk, vajon nem a Krisztus vérének a közössége? A kenyér, amelyet megtörünk, vajon nem a Krisztus testének a közössége?” (1K 10,16.16). Ami pedig a kisázsiai keresztényeket

illeti, Péter így buzdítja őket: „... közösségbe kerülve Krisztus szenvedéseivel, örüljétek, hogy amikor kinyilvánul majd az ő dicsősége, akkor is ujjongva örüljétek” (1Pét 4,13).

Összefoglalhatjuk: az isteni természet birtokába került ember a Fiú megtestesülése révén tudomást szerez arról, hogy közösségbe került az Atyával, Fiával és Lelkükkel. De mindenekelőtt az emberré lett Fiúval, a Krisztussal; mégpedig egyedenként is, és az ilyen egyedek csoportjaival is: a különböző városok és tartományok keresztény népével.

4.3.2. Közösség ember és ember között

Az Isten Országa-szintű kb. ötven vonatkozás több mint kétharmada ebbe a csoportba tartozik. A meglehetősen nagy anyag az alábbi szempontok szerint rendeződik:

- a. zsidók és pogányok
- b. zsidókeresztények és pogánykeresztények
- c. keresztények és keresztények
- d. egy-városon belüli keresztények
- e. egyes személyek és egyes közösségek
- f. rászorulókat és segítők

4.3.2.1 Zsidók és pogányok

A Fiú emberré levése eredményezett egy alapszintű közösséget az Isten és az ember között. Ennek lett következménye egyfelől – Isten Országa-szinten – az imént látott közösség Isten és ember között, másfelől pedig ennek lett következménye, hogy a valamikor negatív értékűnek minősülő találkozás zsidó és pogány között pozitívba fordult. Más szóval ennek lett következménye a „páli kopernikuszi fordulat”. Szépen beszél erről a Római levél példabeszéde a szelíd és a vad olajfáról. A jézusi forradalom erejében lehullanak az elválasztó falak, és Isten régi választott népébe (zsidó = szelídolajfa) beoltódnak a pogányok (vadolajfa), akik így már szintén beletartoznak Isten új választott népébe: „Ha a szelídolajfa egyes ágai letörnek is, te pedig vadolajfa létedre beoltattál közéjük, és közösködöl az olajfa gyökerében és zsírában...” (R 11,17).

4.3.2.2. Zsidókeresztények és pogánykeresztények

A szelídolajfába immár beoltott vadolajfa – Pál intése szerint: „ne dicsekedjél az ágakkal szemben... nem te hordozod a gyökeret, hanem a gyökér téged” (R 11,18) – „nem fölényeskedik” (R 11,20) a tövel szemben, hanem ez a pogánykereszténység viszonyozza a zsidókereszténységtől kapott jókat. Úgy viszonyozza, hogy lelki javakért anyagi javakat ad cserébe: „Jónak látta Macedónia és Achája, hogy valaminő közösséget teremtsenek meg (= gyűjtést rendezzenek) a jeruzsálemi szentek szegényeivel”. Azért látták jónak, mert adósai azoknak: „Mert ha azok lelki javaik révén közösséget teremtettek a pogányokkal, akkor a pogányok kötelesek anyagi javakkal azoknak szolgálatára lenni” (R 15,26-27). A macedóniaiak teljesítéséről Pál ilyen bizonyítványt állít ki: „... erejük szerint, és tanúskodom róla, erejükön felül is önként adakoztak, sok sürgetéssel kérve tőlünk a szolgálatnak az adását és közösségét a szentek javára” (2K 8,3-4). Ha ílymódon dicsekszik Pál a macedónokkal a korintusiaknak, akkor megteszi ezt fordítva is (2K 9,2). A megajándékozott jeruzsálemi testvérek hálát is adnak a korintusiak buzgóságáért: „...ennek a szolgálatnak az eredményessége alapján dicsőítik az Istent hitvalló engedelmességükért a Krisztus evangéliuma iránt és a közösségvállaló egyszerűségük miatt irántuk...” (2K 9,13).

A korábban zsidóra és nem-zsidóra különített, és egymás számára negatív értelemben „koinos” világ (beszennyeződnek, ha érintkeznek egymással) most pozitív értelemben lett „koinos” (megosztják egymással lelki ill. anyagi javaikat).

4.3.2.3. *keresztények és keresztények*

A fenti páli mondat így fejeződik be: „... közösségvállaló egyszerűségek miatt irántuk és mindenki iránt” (2K 9,13). Ez a „mindenki” jelenthet bármely rászorulót is, és jelentheti akármelyik keresztényt is (nemcsak a jeruzsálemieket, hanem a térkép akármely pontján élőket). Ha bármely rászorulót jelent, akkor csak nyomatékozza a minden emberi megosztottságot felszámoló Jézus által felkínált új és egyetemes emberi koinónia-lehetőség megszületését. Ha bármely keresztényt jelent, akkor az egyházban már meg is valósult koinónia valóságát jelenti. Éppen azt, amiről János írt: „... ha pedig a Világosságban járunk, akkor közösségben vagyunk egymással.” (1J 1,7).

4.3.2.4. *Egy városon belüli keresztények*

A megvalósult koinónia konkrét formában elsősorban helyileg valósul meg minden korban, de különösen így áll a dolog kétezer esztendő előtt, amikor a közlekedési és tömeghírközlő eszközök hiányában a távolságok nagyobbak, és a kommunikációk lényegesen lassúbbak voltak. Ennek következtében az ÚSz-ben a megvalósuló koinónia jelentős részben a helyi egyházakon belül élő keresztények egymással való közösségvállalását jelenti.

Ez a konkrét koinónia legkorábban Jeruzsálemben, a legelső helyi egyházban alakul ki, és Lukács olyan képet rajzol erről a koinóniáról, hogy az idők végezetéig ihlető forrás marad keresztények és nem-keresztények számára is; mindazok számára, akik koinóniáról, vagy latin szóval kommunizmusról álmodnak. Ezt a képet rajzolja: „Kitartóak voltak az apostolok tanításában, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban... Mindenük közös volt, és vagyonukat és javaikat eladták, elosztották mindenkinek, ahogyan kinek-kinek szüksége volt rá. Naponként kitartóak voltak egy szívvel-lélekkel a templomban ... A hívők összességének pedig szíve-lelke egy volt, és senki sem mondta vagyonából semmire, hogy a magáé, hanem közös volt mindenük.” (Cs 2,44-63; 4,32) A fenti koinónia-tartalmak „az összes hívökké lettekre ... a hívökké lettek összességére (Cs 2,44; 4,32) vonatkoznak. Ez volt Jézus Pünkösöd utáni első helyi koinóniája, és ez fog prototípusként előttünk állni az idők végezetéig: erre voltak képesek Jézus barátai Jézus Lelkének erejében, amikor az Atya elhívta Jézust tizenkét barátjának köréből.

Az ÚSz-ben említett második helyi „koinónia” húsz évvel később jön létre légvonalban 1200 kilométerre, ténylegesen 2000 kilométernyi távolságra Jeruzsálemtől ... immár a messzi Európában, a Keletet Nyugattal összekötő út mentén épült és római jogú polgároktól lakott Filippi városában. Nem a Tizenkettő hozta létre ezt a koinóniát, hanem a megtért üldözö, Pál, aki csak Istennek hálát adva tud erre a koinóniára gondolni: „Hálát adok Istennek ... a ti koinóniátokért, amely az evangélium céljára jött létre” (F 1,3.5). Esményeiket a Jézust követő Páltól kapták, aki erre buzdította e koinónia tagjait: „...ugyanarra törekedjétek, ugyanaz a szeretet legyen meg bennetek, egyérzésűek legyetek, egyet gondoljatok ... egymást alázatos érülettel tekintsétek magatok felett levőknek, senki se nézze csak a maga hasznát, hanem mindenki a másokét is...” (F 2,2-4). Akkor kell a filippieknek így viselkedniök, ha koinóniájuk „a Lélek közössége” (F 2,1). E második koinónia eszményének nem kell szégyelnie magát az első helyi koinónia eszményeinek színe előtt.

Az ÚSz harmadik helyi koinóniája már az ókori Párizsban, Korintusban születik meg, nagyjából egyidőben a filippiekével. Pál ezt kívánja nekik: „A Lélek koinóniája legyen veletek!” (2K 13,13).

A Zs-ben a Pál-tanítvány szerző egy meg nem határozható közösséghez fordul, és arra biztatja őket, „hogy engedelmeskedjenek vezetőiknek” (Zs 13,17). Biztatásának alapja az: „Ne feledkezsetek meg a jónak a téveséről és a koinóniáról” (Zs 13,16).

4.3.2.5 Egyes személyek és egyes közösségek

A jézusi koinóniát személytől személyig érő jézusi barátságok összessége adja. Ezek a személytől személyig érő kapcsolatok lehetnek horizontális (oldalirányúak: egyszintű testvérek) és lehetnek vertikális (tanító – tanítvány) jellegűek.

Horizontális koinónia jön létre 49-ben Jeruzsálemben egyfelől a pogánykeresztényeket képviselő Pál és Barnabás, másfelől a zsidókeresztényeket képviselő Jakab, Kéfás és János között. Ez utóbbiak „baráti jobbot nyújtottak nekem (Pálnak) és Barnabásnak közösségük jeleként” (G 2,9). Hasonlóan horizontális jellegű a koinónia – Pál kívánsága szerint – a rabszolgatartó Filemon és a szökött, de visszatérő rabszolga, Onezimosz között: „Ha tehát én (Pál) a társad vagyok – írja Filemonnak –, akkor fogadd őt (Onezimoszt) úgy, mint engem..., nem úgy, mint szolgát, hanem szolgánál többet, mint szeretett testvért” (Fm 17,16). Ez a horizontális kapcsolat létrejöhet egy személy és sokak között is: Filemon a „hit közösségében” él „az összes szentekkel” (Fm 6).

Gazdagabb a dokumentációja a vertikális jellegű kapcsolatoknak. Ezek a vertikális kapcsolatok is részint személytől személyig, részint személytől sokakig érnek.

Személytől személyig érő koinóniát találunk Pál és egyes tanítványai között. Ezek a tanítványok: Titus, Filemon és Onezimosz. Titust olyanként küldi Pál Korintusba, mint aki „neki társa és ... munkatársa” (2K 8,23). Neki magának pedig így címzi levelét: „Titusnak, igazi gyermekemnek a közös hit szerint” (T 1,4). Ezt a fajtájú koinóniát használja föl Pál arra, hogy Filemon testvérként bánjon szökött rabszolgájával: „Ha engem társadnak tartasz” te, aki „önmagaddal is tartozol nekem” (Fm 17,19); azért tartozik önmagával, mert Pál ismertette meg vele Jézust. Ennek a Filemonnak kínálja föl Pál maga helyett „társként” (Fm 17) Onézimoszt, akinek érdekében így kérleli annak rabszolgatartóját: „Kérlek téged az én gyermekemért, akit a fogságban szültem, Onezimoszért” (Fm 10).

Ezek után lássuk egyes személyek sok személlyel fenntartott koinóniáját. Négyszeresen dokumentált Pál ily'jellegű kapcsolata a filippiekkel, és háromszorosan dokumentált Pál ill. Titus ilyen kapcsolata a korintusiakkal. Kiegészíti ezt János kétszeresen dokumentált kapcsolata levelének címzettejeivel.

Pál és a filippiek: „Mind résztársaim vagytok a kegyelemben, ha van közösség(ünk) a Lélekben ... Jól tettétek, hogy közösséget vállaltatok velem a nyomorúságban... Egy egyház sem vállalt velem közösséget az ajándékozás és elfogadás viszonyában, csak ti egyedül, mert Tesszalonikába is küldtetek egyszer-másszor szükségleteimre” (F 1,7; 2,1; 4,14-16). Pál koinóniája ezekkel a filippiekkel a legbensőségesebb. Más helyi egyházaknál vigyáz arra, hogy semmit se fogadjon el tőlük; csak adni akar. De a filippiekkel olyan kapcsolatba került, hogy nem lát veszélyt abban, hogy a „gyermekek” is segítik apjukat, és nem csak az apa a gyermekeit.

Pál és a korintusiak: „... amiképpen részesek vagytok a szenvedésekben, úgy a vigasztalásban is ... mert nem szeretném, ha nem tudátok, hogy ... Ázsia tartományában ... kétségessé vált előttünk még az életünk is ... ti is segítségünkre vagytok az értünk mondott

könyörgésekben” (2K 1,7-11); ill. „...elküldtük ... azt a testvért, akit alkalmasnak találtunk ... Titusról van szó, aki nekem társam és körötökben munkatársam” (2K 8, 22-23).

János és levelének címzettjei: János bizonysgot tesz levele írásával a Jézussal (a Világossággal) töltött három esztendőről, mégpedig azért, „hogy nektek is közösségek legyen velünk ..., mert ha a Világosságban járunk, akkor közösségünk van egymással” (1J 1,3.7).

4.3.2.6. Rászoruló és segítők

Minden koinónia úgy jön létre, hogy van rászoruló-igénylő, és van valaki, aki ezt az igényt ki tudja elégíteni. Van például szegény, ismeret nélküli, részvétet igénylő szenvedő ember, s ha megjelenik az életében az, akinek van adnivalója számára, mégpedig igény szerinti adnivalója, akkor koinónia jön létre az igénylő és az igényt kielégítő személy között; akkor adás-kapás vonatkozás jön létre, ami minden koinónia nélkülözhetetlen lényege.

Anyagunkban találunk olyan megfogalmazásokat, amelyekben hangsúlyos a személyi kapcsolatok ezen szükségleteket kielégítő vonása. „Szükségeikben a szentekkel vállaltok közösséget” (R 12,13) – figyelmezteti Pál a római keresztényeket. Erre kell Timóteusnak is buzdítania az efezusiakat: „...tegyetek jót, legyetek gazdagok a jócselekedetekben, legyetek adakozók, kötelességvállalók...” (1Ti 6,18).

Ugyanígy kell eljárni a Jézusért üldözést szenvedő testvérekkel szemben is. Az ismeretlen Pál-tanítvány ezt a magatartást rajzolja, mint a keresztény valóságot a Zs-ben: „Egyrészt gyalázásokkal gyötrésekkel nyilvánosan megszégyenítettek titeket, másrészt közösséget vállaltatok azokkal, akik így jártak. Mert a foglyokkal is együtt szenvedtetek...” (Zs 10,33-34).

Ez az igény-kielégítés hangsúlyú kapcsolat lehet nemcsak egyoldalú adás-kapás, hanem lehet kölcsönös jellegű is. Az adó is kap az adásban részesülőtől valami más tárgyú adományt; a tanító anyagi javakat kap a tanítványtól. Erre buzdítja Pál a Galatákat: „Akit pedig az ígére tanítanak, részesítse tanítóját minden jóban” (G 6,6).

Ilymódon rajzolódik meg az Isten Országa-szintű közösség transzcendens síkú és immanens síkú tartalma; azaz az a közösség, amely egyfelől Isten és ember között, másfelől ember és ember között jön létre.

4.4. A két Ország közötti vonatkozások elutasításai

Végezetül az ÚSz anyaga hitet tesz amellett, hogy nincs békés eszmei koegzisztencia a két transzcendens távlatokba nyúló közösség, azaz az Isten Országa és a Sátán Országa között.

Az Isten Országát jelöli egyfelől annak feje: Krisztus (2K 6,14), az Úr (1K 2,21), másfelől a „világosság” (2K 6,14) – akár mint személy (Világosság), akár mint az Ország összefoglaló jellemzője (világosság); másfelől pedig annak tagjai. Ezeket a tagokat a következő kifejezések jelölik: „az Isten temploma ... mi ugyanis az élő Isten temploma vagyunk” (2K 6,16); „az Isten népe” (Jel 18,4); „a hívő” (2K 6,16), ill. az „aki, ti, te” névmások (2J 11; E 5,11; 1K 10,20; 1T 5,22).

A Sátán országát is jelöli egyfelől annak feje: „Beliár” (héber szó, amelynek jelentése: gonoszság – 2K 6,15), a „sötétség” (2K 6,14; E 5,11), akár mint személy (Sötétség), akár mint az ország összefoglaló jellemzője (sötétség), továbbá az „Antikrisztus” (2J 7,11) és a „Bálványok” (2K 6,16). Az ország tagjait másfelől viszont jelölik az „ördögök” (1K 10,20;

21,21), a „hitetlenek” (2K 6,16), a Nagy Babylonhoz (a pogány Rómához) tartozók (Jel 18,2.4), ill. az egyházhoz tartozók közül a bűnösök, ill. bűneik (1Ti 5,22).

E két csoport között nincsen, ill. nem szabad koinóniának lenni. Ha Isten népe mégis megkísérelné ezt, óhatatlanul a Sátán népévé lenne. Ezért óvja a fent említett helyeken Pál, ill. János az Isten Országához tartozókat az ilyesfajta koinónia megkísérlésétől, veszedelmétől.

Pál Korintusban a pogányok közül szerez népet Istennek. A pogánykeresztényeket ezer családi és társadalmi szál köti a maguk vallási, nemzeti hagyományaihoz; ezért aztán félti őket múltjuk visszahúzó erejétől, félti őket a pogány kultusztól, amelyben nevelkedtek: Amit a pogányok „áldoznak, azt ördögöknek, és nem Istennek áldozzák: azt pedig nem szeretném, ha az ördögökkel lennétek közösségben. Nem ihattok az Úr poharából és az ördögök poharából, nem lehetek részesei az Úr asztalának és az ördögök asztalának” (1K 10,20-21), ill. „Ne legyetek felemás igában hitetlenekkel, mert mi köze egymáshoz igazságnak és gonoszságnak, vagy mi közössége van a világosságnak a sötéttséggel? Vagy mi egyezése van Krisztusnak Beliárral? Vagy mi részesedése van hívőnek hittelennel? Mi egyessége van Isten templomának bálványokkal, hitetlenekkel? Mert mi az élő Isten temploma vagyunk ... ezért tehát ... különüljete el...” (2K 6,14-17). Az efezusiaknak adott buzdítása nem annyira a pogány kultuszra, mint inkább általában a bűnre vonatkozik: „Ne legyen részetek a sötétség gyümölcstelen cselekedeteiben” (E 5,11). Timóteust, Efezus püspökét pedig arra figyelmezteti, hogy saját népén belül is vigyázzon a maga keveretlenségére: „A kézrátételt ne siesd el senkinél, mások bűneiben se légy részes, tisztán őrizd meg önmagadat” (1Ti 5,22).

A koinónia, amit Istentől kaptunk, drága kincs: vigyáznunk kell, hogy e koinóniánkat ne érje veszély sem az Országon kívüliek részéről, sem az Országon belülről kerültek bűnei következtében.

5. Miben áll az Isten Országá-jellegű közösség?

Nem tárgyaljuk tehát az Evilági Ország-beli és a Sátán Országá-beli közösség jellemzőit. Az Isten Országá-beli közösség jellemzőit viszont két vonatkozás-csoportban ragadjuk meg:

- a. Isten és ember közössége,
- b. ember és ember közössége - a 4.3.1. ill. 4.3.2-nek megfelelően.

5.1. Az Isten és ember közti közösség jellemzői

A 4.3.1.1. megmutatta, hogy az Atya, Fiú és Szentlélek által képviselt Isten közösségbe került egyes személyekkel is, és ezek csoportjaival is: a helyi egyházakkal. Most azt szeretnők összefoglalni, hogy e közösségbekerülés milyen magatartásokban nyilvánul meg egyfelől Isten részéről, másfelől az ember részéről.

5.1.1. Isten a maga közösségébe hívja az embert

Isten *felkínálja az embernek, hogy közösségbe lehessen Vele* (2K 13,13; F 2,1). Istent erre a Jézus Krisztusban történő felkínálásra a „hűsége” indítja (1K 1,9). Mihez hűséges az Isten? Eredeti gondolatához, melynek erejében eleve is arra teremtette meg az embert, hogy az közösségben legyen Vele. Hiszen azért teremtette a maga képére és hasonlatosságára, hogy családjába, közösségébe tartozhassék az ember. Ezen eredeti gondolatának szolgálatában áll az Ábrahámmal kötött szövetség, s ennek folytonos megújítása Mózes, a próféták („tolmácsai”), s végül a Próféta, Jézus Krisztus által.

Ennek a felkínálásnak és hűségnek legalapvetőbb és folyamatos megnyilvánulása a *hívás*: „Hűséges az Isten, aki által meghívást kaptatok Fiának ... közösségébe” (Lk 1,9). Ennek a hívásnak az alapján (2Pét 1,3) válik valósággá Istennel való közösségünk ontológiai alapja, az t.i., hogy birtokába kerülünk az isteni természetnek (2Pét 1,4). Ontológiailag ugyanis ez tesz képessé bennünket arra, hogy teremtmény létünkre baráti-testvéri-gyermeki közösségbe kerülhessünk a teremtő Istennel.

Ez a hívás ebbe a közösségbe az Isten részéről *Fia megtestesülése és szava által lett számunkra hallhatóvá és megtapasztalhatóvá*. Tőle kaptuk a jóhírt, amely Istentre támaszkodásunk, hitünk tartalmává lett. A megtestesüléssel tette nyilvánvalóvá számunkra az Isten, hogy közösségébe hív minket: „És az Élet megjelent, és mi láttuk ... és hirdetjük nektek az Örök Életet, aki az Atyánál volt és megjelent nekünk ... amit láttunk és hallottunk, azt hirdetjük nektek is, hogy ti is közösségben legyetek velünk. A mi közösségünk pedig közösség az Atyával és a Fiúval...” (1J 1,2-3). Mit hallottak a megjelent Élettől János és társai? Az Isten üzenetét. Mit üzent nekünk az Isten? Üzenetében azt mondja el, hogy kicsoda Ő: „Az üzenet pedig, amit hallottunk tőle ... abban áll, hogy az Isten – Világosság, és nincs benne semmiféle sötétség” (1J 1,5). Ez az üzenet nem csupán Isten ki- és mivoltáról informál, hanem információ arról is, hogy mit kíván ez a minket közösségbe hívó Isten tőlünk Vele közösségbe kerülésünk fejében: „Ha azt mondjuk, hogy közösségben vagyunk Vele, és sötétségben járunk, akkor hazudunk ... de ha a világosságban járunk, amiként Ő a világosságban van, akkor közösségben vagyunk ...” (1J 1, 6-7).

Ez a *jóhír*, melyet Isten eljuttatott a Fia által hozzánk, és amely jóhír tartalmának elnyeréséért Pál hajlandó mindent megtenni: zsidók számára a zsidókat, pogányok számára a pogányokat, gyengehitűek számára a gyengehitűeket megnyerni akaró hangbeli és magatartásbeli különféleségeket alakítva ki apostoli munkája során (v.ö. 1K 9, 21-23). Ez az a jóhír, amely „...értékes és igen nagy ígéretekkel ajándékozott meg minket” (2Pét. 1,4).

Ez a Jézustól származó és ígéretekkel tartalmazó jóhír-információ az, amire reábizta magát, (aminek hitt) Pál és általa Filemon és a többi tanítványai. Így lett az isteni információ felkínálásából és annak elfogadásából létrejövő közösség – a „hitnek a közössége” (Fm 6).

Isten nemcsak információt közöl Vele közösségbe kerülésünk céljából. *A maga isteni ereje alapján odaajándékozta nekünk mindazt*, ami kell az Élethez..., hogy ezek által részeseivé legyünk az isteni természetnek” (2Pét 1,3-4). Mik ezek az ajándékok? Isten legnagyobb ajándéka számunkra a Fia. Pál arról ír a korintusiaknak, hogy lehetősége van arra, „hogy megszerezze Krisztust, és megtalálja benne ... Krisztus-hűsége folytán a (maga) hite-hűsége alapján az Istentől való Istennek-tetszést, hogy megismerje a Vele való közösséget...” (F 3,9-10). Istennel ugyanis csak akkor kerülhetünk ténylegesen közösségbe, ha Ő Istennek-tetszőnek minősít minket, hiszen magának a meghívásnak erejében még nem vagyunk alkalmasok arra, hogy közösségben éljünk Istennel. Ennek a minőségnek a megszerzéséhez meg kell szerezni a magunk számára azt a Fiút, aki tökéletesen Istennek-tesző.

Jézus maga siet segítségünkre, felkínálja magát nekünk. A megújított szövetség lakomáján Vért és Testét kínálja italul-ételül nekünk: „Az ital ... vajon nem Krisztus Véérének a közössége; a kenyér vajon nem Krisztus testének a közössége?” (1K 10,16). Ez a felkínálás a meghíváshoz nem illő cselekedeteink ellenére is lehetővé teszi, hogy istennek-tetszőkké lehessünk, ahogyan a Fiú is az. Hogyan teszi lehetővé? Úgy, hogy emberi szabadságunk, tökéletlenségünk következtében elkövetett bűneink nem tesznek alkalmatlanná bennünket a felkínált közösségre, mert Fiának ... Vére megtisztít minket minden bűntől ... Krisztus Vére ... megtisztítja lelkiismeretünket” (1J 1,7; Zs 9,14). Júdás apostol a Jézus Krisztusban megőrzött választottaknak (Jud. 1) nagy-nagy buzgalommal írja levelét „a mi közös megmentésünkről”, mégpedig azért, hogy harcoljon a nekik már korábban átadott hitükért (Jud. 3).

A hittel elfogadott jézusi jóhír ugyanis információt nyújt arról, amit az Isten *tesz is* az emberrel; arról, amit *egyaránt* tesz a jóhírt elfogadó minden emberrel; „megmenti” őket. Ezért közös ez a megmentődésünk. Az Isten által felkínált közösség a végső és legnagyobb ajándékot is tartalmazza az ember számára: a megmentést, melynek tartalmát az alábbiak is elmondják .

Van ennek a meghívásnak egy botrányos mozzanata. Egy mozzanata, melynek következtében a Sátán megkísérelheti, hogy mi lemondjunk a felkínált közösségről, köszönettel ugyan, de visszautasítsuk azt. A Fiú fentiekben említett megszerzése ugyanis egyet jelent „az Ő szenvedéseivel való közösségbe kerüléssel” (F 3,10).

Pál számára nem botrány a felkínált koinónia, a keresztt mozzanata sem, ezért bátran és sikerrel hirdeti Korintusban ezt a keresztt-botrányt is (1K 1,23). Sikerrel is, mert kiállíthatja korintusi gyermekeiről a krisztusivá pecsételő bizonyítványt: „közösséget vállalók vagytok a szenvedések tekintetében” (2K 1,7).

Miért nem botrány, háttfordítási ok Pál és tanítványai, Péter és tanítványai számára *közösségbe kerülni a Fiú szenvedéseivel is?* Azért, mert volt Húsvét. Pál szívesen vállalja a közösséget a Fiú szenvedéseivel, a hasonlóvá válást Jézus halálához, mégpedig azért, hogy „valaminő módon eljuthasson a halálból feltámadásra” (F 3,10-11). Szívesen vállalja, mert „megismerte Jézus feltámadásának hatalmát” (F 3,10). Ennek az ismeretnek birtokában biztosítja a korintuaiakat „a biztos reményről ..., hogy amiként részesek a szenvedésekben, ugyanúgy a vigasztalásban is” (2K 1,7).

Ugyanebben a biztos reményben él Péter is: „Amikor pedig közösségbe kerültök Krisztus szenvedéseivel, örüljete, hogy Krisztus dicsősége kinyilvánulása napján is ujjongva örvendeztetek” (1Pét 4,13). *Nem sanyarú elfogadásról beszél Péter; nem is merőben transzcendens jutalomról, hanem jelenbeli örömről is,* amely már előkészítője a későbbi örömnél: „Ha gyalázatot szenvedtek Krisztus nevében, boldogok vagytok, mivel az Isten Lelke megnyugszik rajtatok” (1Pét 4,14).

A páli vigasztalás és a péteri „Lélek-megnyugvás” előkészítői a jövődéli nagyobb örömnél: a páli „halálból feltámadásnak”, és a péteri remény-megfogalmazásnak. Péter ugyanis nemcsak „Jézus szenvedéseinek tanújaként” biztatja presbiter-társait a nyáj jézusi legeltetésére, hanem „a jövőben kinyilvánuló dicsőség részeseként” (1Pét 5,1) is. És éppen ez adja zárókövét a minket közösségbe hívó Isten ajándékainak. A meghívás erre vonatkozik, az Üzenet-jóhír erről beszél, ez az ajándék teljessége – már maga a közösség Istennel, a teremtmény-ember a szenvedésbotrányt botrányként nem tekintve részese lesz ugyanis Isten élete teljes szépségének. Ez és nem más az a „dicsőség”, amely Pétert reménnyel tölti el... akár a Via Appián visszafordulásra is képesítő erővel.

5.1.2. *Hogyan válaszol az ember a meghívásra?*

Anyagunk választ két csoportba rendezzük:

- Az ember válasza Isten irányába.
- Az ember válasza az embertárs irányába.

5.1.2.1. *Válasz az Isten irányába*

Szívesen kell fogadni a meghívást: arra kell *vágyódn*i, hogy „a Lélek közössége velünk legyen” (2K 13, 13). Az Isten által felkínált „hitnek a közössége” jelenti nemcsak azt a hittartalmat, amelyet hiszünk, hanem azt a hitet is, amellyel elfogadjuk azt a hittartalmat, azaz jelenti azt a magatartást is, amellyel *reátámaszkodunk* a nekünk közösséget felkínáló Istenre.

Pál tanúsítja Filemon „hitét az Úr Jézus iránt”, amelynek erejében hathatóssá válik Filemon életében ez a „hit-közösség” (Fm 5).

Az isteni meghívás rajzában nem találkoztunk a „szeretet” szóval, de a válasz-magatartás rajzában megtaláljuk: a „hit közösségének” címén Filemon nemcsak reátámaszkodik az Úr Jézusra, hanem szereti is Őt. Pálnak tudomása van Filemon „szeretetéről az Úr Jézus iránt” (Fm 5). *Szeretni az Úr Jézust* – ez az egész válasz-magatartás summája; ennek kibontását adja egész anyagunk.

A reátámaszkodás és a szeretet Pálnál abban nyilvánul meg, hogy *minden, ami más, mint a közösségbekerülés Istennel, értéktelenné válik számára*. Értéktelenné válik számára az a patrióta buzgalom, amelytől indítatva ölni is kész volt; „Ami nekem nyereség (érték) volt, azt kárnak ítélem a Krisztusért. De most is mindent kárnak ítélek... Őerte hagytam kárbaveszni és ítélek szemétnek mindent...” (F 3,79). Az Isten közösségéért a maga életének korábbi tüzzel-vassal is képviselt eszméjéről is lemondó embernek a szív közepéig hatoló kiállása ez. Pált már csak ez a koinónia érdekli. Régi, nacionalista koinónia-eszményének már csak ezzel összeegyeztetetten és ebbe beleillhetően lehet helye az életében .

A szeretettel tartalmilag azonos a „*mindent megtevés*”. Pál „mindent megtesz a (közösségbe hívást tartalmazó) jóhírért, csak hogy közösségbe kerülhessen Vele, Jézussal” (1K 9,23).

A korintusiaknak is el kell hagyniuk – a mindent megtevés jegyében – a maguk múltját. Ennek érdekében írja nekik „apjuk Krisztusban” (1K 4,15): „Nem akarom, hogy közösségbe kerüljétek az ördögökkel. Nem ihatjátok ... az ördögök italát, ... nem részesedhettek az ördögök asztalában” (1K 10,20-21). A 2Pét szerzője szerint is csak az lehet az isteni természet részesesévé, aki „elmenekül az evilágra jellemző vágy okozta romlás elől” (2Pét 1,4). Zsidó nacionalizmus, pogány kultusz, evilági vágyak – ezeket dobják oda eleink válaszként az Isten közössége részéről érkező meghívásra.

A mindent megtenni akarás legyőzi a meghívás botrány-mozzanatát is: a szenvedésre meghívást. Ez a válasz-szeretet elfogadja a szenvedés koinóniáját is. Pál hajlandó megismerni a „Jézus szenvedéseivel való közösségvállalást”, hajlandó Jézust haláláig menően vállalni, hogy olyanná legyen mint Jézus (F 3,10). Érvényes ez korintusi tanítványaira is, mert átvették Páltól a biztos reményt, hogy a szenvedésekért megvigasztalja őket az Isten (2K 1,7); vállalják tehát a szenvedést „apjukkal” együtt, aki a halált is elvállalja azért, hogy „eljusson a halálból a feltámadásra” (F 3,11).

Péter is arra biztatja a kisázsiaiakat, hogy örvendezve vállalják a Krisztus szenvedéseivel közösségbe kerülést, mert ez esetben ujjongva örvendezhetnek majd, amikor magkapják Krisztus dicsőségét. (1Pét 4,13).

Jánosnál ez a mindent megtevő szeretet abban áll, hogy ha egyszer megértettük az üzenetből, hogy az Isten maga a Világosság, akkor csak az lehet a válaszunk, hogy a világosságban járunk (1J 1,7). A válasz abban áll, hogyha egyszer hitünkkel elfogadtuk igazságként a Jézus-hozta üzenetet, akkor tennünk is kell ezt az elfogadott igazságot (1J 1,6). Azonos ez azzal, hogy Filemont a „hit közössége” képessé teszi annak a jónak a felismerésére, amit hatalmában van megtenni Krisztus javára (Fm 6).

A Jel-ben János arról beszél, hogy ő „a szorongattatást és a királyságot (basileia) és a kitartást illetően közös-társként Jézusban került Isten igéje és Jézusról tett bizonyosága miatt a Patmosz nevű szigetre” (Jel 1,9). Érdekesen találkozik itt a páli és a jézusi szó: János közös-társ (süggkoinónos) a királyságban (basileia) Jézussal. Ha ezt páli nyelvre átfordítjuk, akkor János közös-társa Jézusnak a közösségben!

5.1.2.2. Válasz az embertárs irányában.

Mit tehet az ember Krisztus javára (Fm 6)? Egyetlen egyet. *Építeni azt az Országot, amely az Isten közössége velünk.* Ennek folytán a mi Istennek adott válaszuk minden további mozzanata már ennek a közösségnek az építéséről beszél. Jézust nem lehet szeretni Országának építése nélkül. Jézussal nem lehet közösségben lenni a Jézust szeretni akaró emberek közösségbe gyűjtése és közösségben megtartani akarása nélkül. Válaszuk a meghívásra csak olyan Istent-szeretés lehet, amely nincsen meg embertársaink szeretése nélkül. Filemon „hitbeli közössége” nemcsak az Úr Jézus iránti szeretetben nyilvánul meg; Filemon szereti együtt az összes „szenteket” is. Fm 6).

Ez az embereket szeretés mindenekelőtt az üzenet továbbadását jelenti, ahogyan azt János is tette. Továbbadta, hogy az üzenetet megkapók nagy és teljes örömmel örülhessenek a hívásnak, amelyben Isten részesítette őket; továbbadta, hogy mások is bekerülhessenek a Meghívó közösségébe, és így ezek a mások közösségbe kerüljenek Jánossal és társaival, akik már korábban értesültek a meghívásról (1J 1,3-4).

De az üzenet továbbadása önmagában még nem elég. *Kell az üzenethez illő élet is.* Ha a filippiek a Lélek közösségébe (F 2,1) tartoznak, akkor törekvéseik, *magatartásuk mintája csak Jézus lehet:* Arra törekedjétek körülötökben, ami Krisztus Jézusban van (F 2,5). Mit jelent ez? Azt hogy a *filippiekben legyen meg a Jézustól látott egyetlen és „ugyanazon szeretet”* (F 2,2).

Ennek a Jézus példájára néző, és a Lélek közösségtől meghatározott – a Szentháromság világából közénk érkező – szeretetnek különféle megnyilvánulásai adják a meghívott ember *konkrét válaszait* erre a meghívásra. Melyek ezek a konkrét válaszok? A korintusiak „mondják ugyanazt”, a filippiek „törekedjenek ugyanarra”; tehát „a korintusiak ne csináljanak szakadásokat”, és a filippiek körében „ne legyenek veszekedések, hanem legyenek egy-lelkűek” (sümp choi – 1K 1,9; F 2,2-3). *A konkrét válasz tehát a helyi egyház egységének megőrzése.*

Ez az egységet megőrző magatartás a tagok szeretet-lelkületén fordul. Ott lehet a Lélek közösségéről beszélni, ahol a tagok nem a maguk érdekét, hanem a másoknak az érdekét nézik. Pál azt kívánja, hogy a filippiek „egyenként ne a maguk érdekeit nézzék, hanem mindegyikük a többiek érdekét tartsa szem előtt” (F 2,4). Erre a másikat figyelni tudó szeretetre az alázat teszi majd képessé őket: „ne az üres dicsőségvágy hajtsa őket, hanem az alázatos gondolkodás erejében tekintsék egymást kölcsönösen önmaguknál feljebblevőknek” (F 2,3). Ez a Jézus-mintára figyelés teszi képessé a kisázsiai presbitereket arra, hogy „Isten szándéka szerint ... legeltessék Isten körükben élő nyáját” (1Pét 5,2). A nyáj egybetartani akarása teszi Pált képessé arra, hogy „mindenki szolgájává” tette magát olyan módon, hogy magatartásában alkalmazkodott az egyház különböző csoportjainak obszervancia-hitéhez: „A zsidók számára olyanná lettem, mint egy zsidó, hogy sokakat megnyerjek ..., akik a mózesi törvényt nem ismerték, azok számára olyan lettem, mint aki törvény-nélküli ..., hogy megnyejem a törvénytőlkülieket; a gyengék számára (gyenge hitűek – akik úgy gondolják, hogy nem szabad megenniük a bálványáldozati húst) olyanná lettem, mint egy gyenge azért, hogy a gyengéket megnyerjem. Mindenki számára minden lettem, hogy mindenkit megnyerjek.” (1K 9,19-22). Ezt jelenti az, hogy Pál „mindent megtesz az evangéliumért, hogy közösségbe kerüljön Krisztussal”, akitől származik az evangélium jóhíre (1K 9,23).

Összefoglalhatjuk eredményeinket. Az ad méltó választ az embert a maga közösségébe meghívó Istennek, aki mindent megtesz Istenért, és mindent megtesz Isten Országáért; azaz

azért, hogy embertársai belekerülhessenek ebbe a közösségbe. De ez a két válasz egymástól elválaszthatatlanul egyetlenegy; Istenért szeretjük embertársainkat.

Miben áll tehát ez az Isten-Ország-szintű koinónia? Eddigelé ennyit láttunk: Isten odaajándékozta az embernek Jézus által a maga életét, az ember pedig mindent megtesz – Isten és ember irányában egyaránt – azért, hogy méltó legyen erre az ajándékozásra.

5.2. Az ember és ember közötti közösség jellemzői

A 4.3-ban tárgyalt ember és ember közötti közösségi relációk tartalma tovább konkretizálja azt a koinónia-tartalmat, amelyet az imént a 4.2-ben közölt anyag alapján kidolgoztunk. Az anyag rendezése során az alábbi jellemzőket kaptuk:

- a.) a közösség alapja, szélessége, lelkülete
- b.) konkrét megnyilvánulások: imádkoztak
- c.) tanítottak
- d.) jót cselekedtek

5.2.1. Alap, szélesség, lelkület

Az ember és ember közti koinónia alapját a F-ben a páli teológia két jelentős műkifejezése jelöli: az evangélium és a kegyelem. Pál hálát ad Istennek a filippieknek „az evangéliumra irányuló közösségek miatt” (F 3,5). Továbbá az evangéliumért Rómában bilincseket viselő Pál a szívében hordozza őket, mint „akik mind vele együtt közösséget vállalnak a kegyelem dolgában” (F 1,7). Pál számára az evangélium lényegében véve – jóhír Isten nekünk juttatott kegyelméről, és számára a koinónia alapja éppen abban áll, hogy befogadjuk ezt a minket a kegyelemről értesítő jézusi jóhírt. Ez az el- és befogadás alapja annak a koinóniának, amely Pál számára egyet jelent a jézusi Isten Országával.

Ez a páli koinónia emberiség-szélességű; leváltja az üdvtörténet korábbi szakaszát, amelyben nem volt koinónia a zsidó és nem-zsidó között; a pogányok vadolajágai beojtódnak a zsidó szelídolajfába, és részesei lesznek így az eredetileg is minden nép megáldását szolgáló ábrahámi szövetségnek. Ebből a koinóniából az „új elem”, a pogánykeresztény nem akarja kiszorítani a régit, a zsidót; nem akar „dicsekedni”, „fölnyeskedni” vele szemben (R 11,17-18.20). A koinóniának korábban már látott szeretet-alapja mindenkit át akar ölelni: a koinónia – mindenki iránti szeretetet jelent (Fm 6), a korintusiak koinóniát megélése nemcsak a jeruzsálemiekre irányul, hanem mindenkire (2K 9,13).

A nem-dicsekedés és nem-fölnyeskedés már utal arra a lelkületre, amely áthatja ennek a koinóniának a tagjait. *Jézus lelkülete a minta, s a közösség minden egyes tagja egy-egy alter Christus kíván lenni; ez a koinónia a Jézus-lelkületű emberek közössége.* Jézus maga a Világosság, és a koinónia tagjai „világosságban járók” akarnak lenni (1J 1,3-7). Jézus Lelkének a közössége akarnak lenni (2K 13,13; F 3,1). Jézust akarják utánozni úgy, ahogyan azt Pál a filippieknek lelkére kötötte (F 2,2-5). Ennek megnyilvánulása, hogy a közösség rendjének érdekében a tagok hallgassanak vezetőikre: „Engedelmeskedjetez vezetőiteknek, és legyetek készségesek irántuk” (Zs 13,17) – inti a Zs szerzője olvasóit.

5.2.2. Konkrét koinónia-magatartások

Ezen az alapon, ebben a szélességben és ezzel a lelkülettel alakulnak meg a helyi koinóniák. Anyagunk lehetővé teszi taxatív felsorolását annak, hogy miben állt eleink közösségi élete, mi mindent csináltak ennek az Istentől kapott közösségnek tagjaiként.

5.2.2.1. *Imádkoztak*

A jeruzsálemi koinónia tagjai „állhatatosan kitartottak ... az imádkozásokban ... és naponként egy szívvel, egy lélekkel állhatatosan kitartottak a templomban” (Cs 2,42.46). A jeruzsálemi „templomot” a Pütkös utáni évtizedekben – tanítás mellett – közös imádkozásra használták. Az Ázsia-tartománybeli üldöztetésekből Pált Isten a korintusiak Pálért mondott imádságainak felhasználásával menti ki (2K 1,9-11), akik ezzel az imádkozással is közösséget vállaltak Pál szenvedéseivel (2K 1,7).

Az imádkozás kultikus jellegű magatartás. Koinóniájuk megnyilvánult imádkozásba ágyazott egyéb kultikus cselekedetekben is: „állhatatosan kitartottak ... a kenyértörésben ... a kenyeret házaikban törték meg, örömmel és a szív egyszerűségével vették magukhoz a táplálékot magasztalva az Istent” (Cs 2,42.46-7). Ennek korintusi megfelelőjét: a közösségbe kerülést Jézus Vérével és Testével – már láttuk.

5.2.2.2. *Tanítottak*

Ebben áll a jézusi koinónia második elmaradhatatlan eleme. Ahol nincsen kultusz (imádság, kenyértörés), ott nincs jézusi koinónia. Ugyanez érvényes a tanításra is: ahol nincsen tanítás, ott sincsen jézusi koinónia. A jeruzsálemi keresztények „állhatatosan kitartottak az apostolok tanításában ... s naponként kitartottak egy szívvel-lélekkel a Templomban.” (Cs 2,42.46), amelyet tanításra is használtak. A tanításról ír Pál a rómaiaknak, amikor azt írja, „hogy a pogányok részesedtek /a jeruzsálemiek/ lelki javaikból” (R 15,26-7), és amikor dicséri a korintusi pogánykeresztényeket, hogy „engedelmeskedtek Krisztus evangéliumának” (2K 9,13). A Jeruzsálemből elinduló apostolok tanítása folytán részesedtek ugyanis a római pogánykeresztények a lelki javakban, a páli tanítás folytán ismerték meg a korintusiak Krisztus jóhírét, s ugyanez történt a katechéták által a galatáknál is (G 6,6).

Ennek a tanításnak az eredményeképpen lett Titus Pálnak „igazi gyermeke a közös hit szerint” (T 1,4), s került Filemon Pállal közösségbe olyannyira, hogy Filemon „önönmagával tartozik” Pálnak (Fm 17,19); tanítás révén nemzette – a Pállal és Filemonnal közösségbe került (Fm 17) – „fiát, Onezimost, /római/ bilincseiben” (Fm 10). A tanítás úgy jelentkezik itt, mint az új koinónia nemző-szaporító, azaz Országot terjesztő eszköze – híven ahhoz, hogy a Fiú is tanítóként jelent meg körünkben.

Mivel a tanítás ílymódon koinónia-kiterjesztő munka, óhatatlanul szükségesnek bizonyult a munkafelosztás, és ezen belül a munkamegosztással együtt járó munkatársakat keresés. A koinónia jeleként baráti jobbot nyújtanak egymásnak 49-ben, Jeruzsálemben egyfelől Pál és Barnabás, másfelől Jakab, Kéfás és János. Megegyeznek ugyanis abban, hogy Pál és Barnabás a pogányokat fogja tanítani, a három jeruzsálemi apostol pedig a zsidókat (G 2,9). Ez volt az ősi koinóniában, 49-ben a munkafelosztás. A felosztás után ki-ki munkatársakat keresett magának; s így lett Titus „Pálnak társa és a korintusiak javára munkatársa” (2K 8,23).

5.2.2.3. *Jót cselekedtek*

Ez a jézusi koinónia harmadik kihagyhatatlan eleme. Egyúttal záróeleme is. Minden jézusi koinónia – és a koinónia minden egyes tagja is – ebből a három elemből, alapanyagból keveri meg a maga jézusi koinónia-koktélját. A keverési arányokból születik meg az egyes bokrok, kisközösségek és tagok sajátos jellege – aszerint, hogy az egyedek és közösségek milyen természetükbe írt adományokat kaptak Istentől.

Anyagunkban ezek a jócselekedetek mint szükséglet-(chreia)-kielégítések jelentkeznek. Amikor a rómaiaknak Pál kifejti, hogy miben áll az igazi szeretet (R 12,9), ezt is fel- említi: „közösséget vállalni a szentek szükségleteiben” (R 12,13). A filippiek is gondoskodtak Pál „szükségleteinek” kielégítéséről – akkor is, amikor Pál Tesszalonikában volt; és akkor is, amikor levelét írja Rómából (F 4,14-6). Ezek a szükségletek *három konkrét szituációban* jelentkeznek: valakik anyagi ínségben vannak; valakiknek lefoglalja minden idejét a tanítás; valakiket üldöznek.

Anyagi ínségben vannak a jeruzsálemi szegények. A nagy, az egész koinónia nem- szegény tagjai segítségükre sietnek: Macedónia (2K 8,3-4) ill. Korintus (2K 9,2.13) kereszté- nyei azzal igazolják, hogy beletartoznak Jézus koinóniájába, hogy gyűjtést rendeznek a jeruzsálemi szegények számára. Timóteustól is azt kívánja Pál, hogy kösse az efezusi keresztények lelkére ezt a koinónia-elemet: „jót cselekedni, gazdagnak lenni a jócselekedet-ekben, jó lélekkel adakozni...” (1Ti 6,18).

A második szituáció a *lelki javak fejében kívánja meg az anyagiak adását* és az ezzel kölcsönössé formálódó koinóniát. Pál a maga esetében – ha nem is elvileg – gyakorlatilag tiltakozott az ellen, hogy tanítottjai eltartsák őt; csak a filippiektől fogadott el anyagi segí- séget (F 4,14-6). De ha nem önmagáról van szó, akkor a pogánykeresztényeket kifejezetten buzdítja erre a kölcsönösséget létrehozó koinóniára (R 15,26-27; 2K 9,12-13). A galaták számára pedig kifejezetten tanítja azt, amit önmagára vonatkozóan elutasított: „Az ígét tanuló részesítse az őt tanítót minden jóban” (G 6,6).

A harmadik szituáció a koinóniába hívás *botrány-mozzanatának közösségi vállalása folytán jön létre*. A filippiek segítik „Pált, aki szorongattatásba került Krisztusért” (F 4,14-16), és ugyanígy részvétet tanúsítanak az üldözött Pál iránt a korintusiak is (2K 1,7-11). Erről a közösséget vállaló magatartásról számol be a Zs is: „A szenvedések sok küzdelmét álltátok ki, amikor egyrészt gyalázásokkal és gyötrésekkel nyilvánosan megszégyenítettek titeket, másrészt *társaikká lettetek* azoknak, akik így jártak. Mert a foglyokkal is együtt szenvedtetek és vagyontok elrablását is örömmel fogadtátok...” (Zs 10,32-34).

Ebben a három szituációban forranak össze egyetlen eggyé egymással a közösség tagjai, és a közösségek is egymással – a jócselekedetek révén.

5.3. Bizonytalan jelentéstartalmú koinóniák

A jeruzsálemiek „kitartóak voltak az apostolok tanításában és a koinóniában, a kenyértörésben és az imádkozásokban” (Cs 2,42). A „koinónia” itt jelentheti a közösséget egyáltalán, annak minden tartalmi vonása nélkül, de alighanem inkább a vagyonszövetséget jelenti, mert a „koinos” szó a következőkben (Cs 2,44; 4,32) a vagyonszövetségre utal.

A Timóteustól megkívánt biztatásban: „jót cselekedni, gazdagnak lenni a jó cselekedet-ekben, jó lélekkel adakozóknak és közösködőknek lenni (koinónikous einai)” (1Ti 6,18) szintén nincsen meghatározva, hogy miben is kell közösködni, de az a valószínű, hogy a „közösködés” szinonimája az előtte levő három kifejezésnek: azaz elsősorban ugyancsak anyagi jellegű javak adását jelenti.

Végül a Zs-ben szereplő biztatásban: „ne feledkezzetek meg a jónak a tevéséről és a koinóniáról” (Zs 13,16) – ez a „koinónia” jelentheti a jótétevés szinonimáját is, de jelenthet ennél szélesebbet is: az „engedelmeskedjétek vezetőiteknek” (Zs 13,17) folytatás alapján jelentheti a szakadásokat elkerülni akaró egységbemaradást.

6. A jézusi koinónia jelentősége

A jézusi koinónia, melynek mibenlétét a fentebbiekben megvizsgáltuk, azzal indult, hogy emberré levésével a Fiú alapszintű koinóniába került velünk. Ezt azért tette, hogy emberré levésének következtében lehetségessé váló „halála által hatálytalanítsa a halál hatalmát Birtoklót, azaz az Ördögöt, és felszabadítsa mindazokat, akik a haláltól való félelem folytán egész életük során szolgásra voltak kárhozhatóak” (Zs 2,14-15) – írja Pál tanítványa. Kétségtelen, hogy az Élet perspektíváját közénk hozó Jézus mondanivalója, keresztvállalása és feltámadása által lett lehetségessé a koinónia fentebbiekben bemutatott tartalma.

Mit jelent ez a koinónia egy új emberi stílus kialakítása szempontjából, és mit jelent ez az evilági országok történelmi továbbalakulása szempontjából – erre kell még röviden reámutatnunk.

6.1. A magatartás új stílusa és annak jele

A Jézustól felkínált Élet perspektívája tette lehetővé a haláltól és egyéb mulandó veszteségektől félni-nem-akarás nem rezignált, nem sztoikus, hanem örvendező magatartását. Az üldözöttekkel közösséget vállalók nem gondolnak az ebből adódó lehetséges és tényleges veszteségekre, „mert tudják, hogy jobb és megmaradó vagyonuk van” (Zs 10,34). Az üldözöttek pedig nem úgy tekintik megpróbáltatásaikat, mintha valami idegen-különös-rendkívüli dolog történnék velük” (1Pét 4,12), hanem természetesként és örvendezve fogadják azokat.

Ebben a félelem-mentes és ezért szabad levegőben szabadul fel az ember arra, hogy az önmagáért való aggodalmaskodást elhagyva egész lélekkel odaforduljon a Másik felé, s imígyen kilépve önmagából lehetővé váljék számára a közösség Istennel és Istenben az emberrel. Új „ember és ember közti” stílus születik meg ezzel. „Nagy-nagy bizalom” él Pálban az ugyanezeket megélt korintusiak iránt (2K 8,22), a filippieket pedig „szívében hordja” (F 1,7), és természetesnek veszi, hogy barátja (Onezimosz) barátjává lesz másik barátjának (Filemonnak) is, bár a Jézuson-inneni evilági jog szerint Onezimosz csak tárgy és árucikk és munkaeszköz lehet Filemon számára (Fm 17). A jeruzsálemi apostolok irigység és féltékenység nélkül felismerik és elismerik „a Pálnak adott isteni ajándékot” (G 2,9). Ez a gyűlölet-közöny-féltékenységet egyaránt legyőző új stílus megszünteti az „ember embernek farkasa” szituációt. Ez az önmagából kilépés és az önmagánál kevesebbnek nem tekintett Másik felé fordulás a Másikból kiváltja a tartozás és viszontadás indulatát (Fm 17), mégpedig a feléje kihajló testvér felé is, és a mindezt lehetővé tevő Isten irányába is úgy, hogy a hálaadás Isten dicsőségének magasztalásába torkollik (2K 9,12-13).

Az ilyen módon egymásra találtak tudatában vannak homogenitásuknak (= azonos születésüknek), és tudják magukról, hogy ők alkotják a mindeneket teremtő Istennek népét, és így magukra alkalmazzák az Írást: „Körükben fogok lakni és járni, és Istenük leszek és ők lesznek a népem ... befogadlak titeket. És leszek Atyátokká, ti pedig fiaim és leányaim lesztek – így szól a Mindenható Úr” (2K 6,16.18).

A mindezzel szükségképpen együttjáró „elkülönülés” (2K 6,17) azonban nem a Másikat elvetni, hanem a Másikat megnyerni akaró elkülönülés. Az elkülönültek ugyanis mindenkivel közölni akarják megtalált kincsüket. Felmérve a munkaterületet, felosztják maguk között a még kívüllevőket, hogy minden kívüllevőt belülré hozzanak. Ebben a szituációban és erre a szándékra kapcsolódnak egybe a baráti jobbak a közösség jeleként (G 2,9). *A barátság ebben az új stílusban nem az elkülönültség, hanem a mindenki felé nyitottság jegyében jön létre.* Az „oszlop” Péter és a még kevésbé oszlopnak látszó Pál nem bárkit is kizáró közös érdekeik kölcsönös védelmére nyújtanak kezét egymásnak, hanem arra, hogy

zsidót és nem-zsidót „testvér-táncra penderítsenek”. A jézusi koinónia a barátságot, a baráti kézfogást is emberiség-szélességűvé alakította át.

6.2. A jézusi koinónia társadalmi következményei

Ateisták és – sajnálatosan – Jézust-emlegetők egyaránt a különböző társadalmakat meghatározó rendszerek, ahogy lehet, tehát erőszakot is alkalmazó megváltoztatásban látják az egyetlen lehetséges megoldást a „harmadik világban” uralkodó koinóniátlanság eltüntetésére. A „harmadik teológia” a maga „így akarom, így parancsolom” értékű egzegézisével szemben a jézusi koinónia fogalmából és megteremtésének hogyanjából egyaránt kimarad az erőszak alkalmazása. A jézusi koinónia – „a Lélek közössége”; s ahol „a Lélek, ott a szabadság” (2K 3,17). A szabadság pedig szabatosan kizárja az erőszakot.

A jézusi koinóniától ihletve eleink – minden erőszak alkalmazása nélkül is – szembesültek az akkori „harmadik világ” problémáival, és el is indultak e problémák megoldása felé. Nem a hatalmi „rendszer” leváltására gondoltak, nem is ezzel kísérleteztek. Magatartásukban az akkor és ott adott „rendszerektől” nem zavartatták magukat. Bár Poncius Pilátus volt a helytartó és Kaifás a főpap, a két fegyveres erővel rendelkező személy városában a „rendszer” törvényeit a legkevésbé sem érintve és sértve összeadták, amijük volt; közösnek nyilvánították azt, és „osztogatták mindenkinek, ahogyan azoknak szüksége volt reá” (Cs 4,45). Így segített magán akkor a jeruzsálemi zsidók körében található „harmadik világ”. Hamarosan kívülről is kapnak segítséget – nem-zsidóktól. Pál és társai az evangélium propagálása közben nem felejtik el a jeruzsálemi „harmadik világ” képviselőinek kérését: „hogy megemlékezzünk a szegényekről” (G 2,10). Pál missziós útjai egyben pénzgyűjtő utak is voltak a „harmadik világ” számára, s e gyűjtések során olyan alapelv vezérli, amely több, „fejlettebb”, mint a szocializmusé, mert alapelve már a koinónia-kommunizmusé – minden rendszermegváltoztatás és felforgatás nélkül. Eme alapelv megrajzolása során abból indul ki, hogy elmondja a korintusiaknak, hogy a macedónok sürgetve kérték tőle azt a kiváltságot, hogy részt vehessenek a jeruzsálemi szegények javára végzendő adomány-gyűjtésben. Az ő példájukra hivatkozva biztatja ugyanerre a korintusiakat: „ahogyan ... bővelkedtek ... a tőlünk rátok áradó szeretetben, úgy bővelkedjetez ebben az adakozásban is. Nem parancsként mondom, hanem hogy ... kipróbáljam szeretetetek valódiságát” (2K 8,7-8). Ezután következik a páli vezérelv szolgálatában a kapott jézusi minta-magatartás megfogalmazása: „Ismeritek a mi Urunk Jézus Krisztus adását, aki gazdag léteére érdeketekben szegénnyé lett, hogy ti az ő szegénysége által gazdaggá legyetek” (2K 8,9). Ha a korintusiakban megvan a készség arra, hogy mások javára ők is szegényítsék magukat, akkor ez a készségük akkor kedves az Isten előtt, ha megtartják a Pált vezérlő alapelvet. Ez az alapelv így hangzik: „azért, hogy másoknak könnyebbségük legyen, nektek ne legyen nyomorúságtok, hanem az egyenlőségnek megfelelően a mostani időben a ti feleslegetek pótolja azok hiányát, hogy azok feleslege is pótolja a ti hiányotokat (= a jeruzsálemieknek lelki javakban van feleslegük, a korintusiaknak pedig ugyanebben hiányuk), hogy egyenlőség legyen, ahogyan meg van írva: „Aki sokat szedett, annak nem lett többje; és aki keveset, annak nem lett kevesebbje” (2K 8,13-15).

Sok szó esik arról a prófécia helyett ideológiákat igazolni akaró egzegézisekben, hogy az ÚSz-ben nem található a gyakorlati kérdések megoldására kész modell, hanem különböző modell-alternatívák találhatók csupán: politika-előtti, konzervatív politikai ill. forradalmi politikai modellek, hogy ezekből ki-ki válogathasson a maga „szituációjának” és „lelkiismeretének” megfelelően. A valóság ezzel szemben az, hogy az ÚSz-nek csak prófécijája van; jézusi prófécijája van, amely a Szentháromság világának törvényszerűségeit akarván tolmácsolni, szükségképpen apolitikus; tehát a fennálló vagy helyükre kerülhető rendszereket illetően sem konzervatív, sem nem forradalmi. A hiteles Jézust-tolmácsolás irányítása alatt álló ember

– dolgozó és adófizető ember a különböző „rendszerek” szempontjából; eszmeiségében pedig kollaborálás és forradalom-csinálás nélkül szolgálja és valósítja a haladás legmerészebb prófétikus célkitűzéseit, de a különféle ideológiák erőalkalmazó gyakorlata nélkül. Ez az ÚSz egyetlen modellje, és ez a modell fogalmazódik konkrét gyakorlattá akár a jeruzsálemi vagyonközösségben, akár a páli felesleget-leadó és egyenlőségre törekvő koinóniában.

Ez az egyetlen prófétikus modell hordozza az ÚSz-ben a ma olyan sokat emlegetett „felszabadulást”, azaz az emberi személyiségnek minden elnyomástól és félelemtől való megszabadulását, az emberi személyiség teljes kibontakozhatóságának alapját. Ez a teljes értékű „szabadság” az ÚSz prófétikus modellje alapján valósággá válhatik a rabszolgatartó Római Birodalomban is. Pál, a társadalmilag teljes jogú ember, a Jézushoz tartozó „római polgár” írja az ugyanilyen és rabszolgákkal is rendelkező ugyancsak keresztény Filemonnak az alábbi szavakat Onezimoszról, az evilági jog szerinti rabszolgáról: „Ha tehát engem társadalmak tartasz, fogadd be őt úgy, mint engem ..., nem úgy, mint szolgát, hanem ... mint szeretett testvért; nekem nagyonis, de neked még inkább ...” (Fm 17,16). Rabszolga-lázadás és a jogi rabszolga-státus megváltozása nélkül az „elnyomó” Filemon és az „elnyomott” Onezimosz egyaránt felszabadul a másik felől jövő minden félelem alól, és teljes emberi méltóságra és szabadságra jutnak, mint „testvérek...az Úrban” (Fm 16).

Hadd írjunk le ide egy mondatot, amely közel harminc esztendővel ezelőtt jézusi koinóniákat építeni akaró munkánk jelszavává lett: „Ha Szent Pálnak jó volt az evangélium hirdetésére a rabszolgatartó társadalom, akkor nekünk jó az evangélium hirdetésére a kolhoz-társadalom!” Ha Isten növekedést adott munkánknak, csak annak köszönhetjük, hogy ajándékából képesek voltunk már utunk elején meglátni a jézusi üzenet e megmásíthatatlanul lényegi vonását.

7. A „koinónia” szinonímái

Keresztény szókincs nincs, de van a szavaknak keresztény-jézusi jelentéstartalma. Tanulmányunkat tekinthetjük „szemantikai”, jelentéstani munkának: A koinos-szócsalád ÚSz-i szemantikája.

E szócsalád javarészt páli szemantikája igazolja, hogy az első keresztény nemzedék ugyanazt értette és mondta e szócsalád szavaival, mint amit Jézus értett és mondott a „basileia” szóval. Munkánk igazolja, hogy az ÚSz-ben a „*basileia*” és „*koinónia*” – szinonimák, azaz rokonértelmű kifejezések; sőt, azt is mondhatnók, hogy „homonimák”, azaz azonos jelentéstartalmú kifejezések. Szemantikai munkánk során talákoztunk a „koinónia” más szinonímáival-homonimáival is. Ezeknek felsorolásával szeretnők zárni tanulmányunkat.

Első helyen említjük a *metechein* - *metoché* - *metochos* (részesedni - részesedés - részesedő) szócsaládot (Zs 2,14; 1K 10,16), amely pontos megfelelője a *koinoun* - *koinónia* - *koinónos* (közössé lenni - közösség - közös) kifejezéseknek. Mivel ez a szinonim szócsalád összesen 8+1+6=15 ízben kerül elő az ÚSz-ben, nagyonis megérdemelne egy külön vizsgálatot. Mivel e 15 előfordulást kizárólag Pálnál, ill. író-tanítványainál (L, Zs) találjuk, ezért a páli teológia szempontjából különösen is jelentős lenne ennek a vizsgálatnak az elvégzése.

A *metechein*-szócsaládon felül még az alábbi szinonima-érintkezésekre lettünk figyelmesek:

szeretet	agapé	R 12,13; 2K 13,13
egy	hen	Cs 4,32
egy szívvel-lélekkel	homothümadon	Cs 2,44
egylelkű	sümpsüchos	F 12,3

egyenlőség	isotés	2K 8,13
munkatárs	sünergos	2K 8,23
köze van	sügkatathesis	2K 6,14
megegyezés	sümphonésis	2K 6,14

Mindezen szinoníma-érintkezések tükrében *a basileia-koinónia létrehozó ereje – a szeretet*. Ez a szeretet teremti meg azt, hogy közünk van egymáshoz, megegyezésre jutunk egymással, egy lesz a szívünk és lelkünk, egylelkűek és így egymás munkatársaivá leszünk, és hogy kialakul körünkben az egyenlőség és mindezek végső következményeként a főpapi imádság kívánsága szerint eggyé is leszünk egymással.

Egy aktualizáló kérdéssel szeretném zárni ezt az egyébként nem elméletinek, hanem nagyon is aktuálisnak akart szemantikai tanulmányomat. A kérdést így fogalmazom meg: *e tanulmány koinónia-képe fényképe-e a mi közösségeinknek, a mi közösségeinkben megvalósuló koinóniának?* Adja meg nekünk a Kisjézus, hogy egyre inkább hiteles fényképünké váljék ez a páli szemantikai forradalom eredményeképpen megrajzolhatóvá lett első nemzedékbeli koinónia-kép. Adja meg, hogy nekünk adott Lelkének teremtő gazdagságának birtokában képessé váljunk a hiteles, jézusi basileia-koinónia folytatására olyan erővel, hogy nemzetünk kicsivé levését Jézusunk ugyanúgy felhasználhassa a nemzetek javára, ahogyan annakidején tolmácsai által felhasznált egy másik kicsi nemzetet a nemzetek javára. Úgy legyen.

1976

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1976 / IV. kötet